

Store urapporterte fangster i hummerfisket

Beregninger gjort av Havforskningsinstituttet tyder på at de offisielle hummerlandingene er dramatisk lavere enn de reelle fangstene. Et påmeldingssystem for de som deltar i hummerfisket kan være med på å sikre en bærekraftig forvaltning av hummeren.

ALF RING KLEIVEN | alf.ring.kleiven@imr.no, JON HELGE VØLSTAD, KENO FERTER og ESBEN MOLAND OLSEN

Hummerfisket har lange tradisjoner i sørlige deler av Norge, og er av mange blitt karakterisert som kystens elgjakt. I 2008 ble sesongen kuttet ned fra tre til to måneder (oktober og november), og det er kun tillatt å fiske med teiner.

Historisk lave fangstrater

Havforskningsinstituttet har i samarbeid med yrkesfiskere samlet inn tall for fangstrate (antall hummer per teinetrekk for hver fisker) siden 1928. Tallene viser en betydelig nedgang i den gjennomsnittlige fangstraten på 1960- og 1970-tallet. Selv om det har vært en liten oppgang i fangstraten de siste årene, så ligger de fremdeles på et historisk lavt nivå. I tillegg til vår overvåking fører Fiskeridirektoratet statistikk på omsatt hummer (i vekt). Dette kalles gjerne offisielle landinger. De offisielle landingene på hummer har sunket dramatisk siden 1950-tallet. I 2006 ble hummer ført opp på den nasjonale rødlisten i kategorien *nær truet*. Fiskeridirektoratet iverksatte nye reguleringer for hummer i 2008. Målet er å redusere uttaket slik at hummerbestanden kan gjenoppbygges.

Beregning av fangst

Effektiv forvaltning avhenger av pålitelige data om årlige landinger og kunnskap om hvordan fiskeriet foregår. Innenfor kystfiskeriene kan det være begrenset kunnskap om det totale uttaket. Havforskningsinstituttet har nylig foretatt vitenskapelige undersøkelser av hummerfiskeriet. Vi har evaluert fritidsfisket og fått dokumentert i hvilken grad offisielle fangster tatt av yrkesfiskere samsvarer med totale fangster. Våre anslag tyder på at de offisielle landingene er dramatisk lavere enn de reelle fangstene.

Fra båt talte vi blåsene langs representative transekter (linjer fra land og ut til ytterste 40 meters dyp) i studieområdet for å beregne hvor mange teiner som stod i sjøen på en typisk dag. For å finne ut hvor mye hummer hver teine fisket per dag (fangstrate) har vi samarbeidet med fritids- og yrkesfiskere som har rapportert sine fangster. Når vi kjenner fiskeinnsats (antall teiner) og fangstrate, kan vi beregne total fangst.

Store urapporterte landinger

Våre undersøkelser viser at hummerfangster tatt av fritidsfiskere, som ikke har plikt til å rapportere sine fangster, er dominerende. På Sørlandet i 2008 stod fritidsfiskere for 65 prosent av de totale landingene av hummer. På Østlandet i 2010 utgjorde fritidsfiskernes fangster hele 73 prosent. På Sørlandet rapporterte yrkesfiskere kun én av fire hummere. For Østlandet ble en av tre hummere rapportert. For Skagerrak samlet sett er det realistisk at de totale hummerlandingene er 10 til 14 ganger høyere enn det som offisielt blir rapportert. Undersøkelsene fra Rogaland i 2011 er ikke ferdig analysert, men også her dominerer fritidsfisket. Foreløpige beregninger indikerer at fritidsfisket står for 69 prosent av teinene i dette området.

Svært begrenset oversikt

Den store forskjellen mellom faktiske fangster og offisielt rapporterte fangster kan forklares ved i) at Norge ikke har ordninger for å samle inn fangstdata i fritidsfisket og ii) at en stor andel av hummeren fisket av yrkesfiskere ikke blir rapportert. Verken yrkes- eller fritidsfiskere behøver å melde seg på fisket, og dermed har vi ingen kunnskap om hvor mange som fisker etter hummer.

Det er et stort problem for en bærekraftig forvaltning av kystressursene at Norge mangler et system for innsamling av pålitelige data fra fritidsfisket. Kunnskapsmangelen vil også begrense myndighetenes mulighet til å innføre treffsikre forvaltningstiltak. Per i dag er det ingen begrensning på verken fiskeinnsats eller uttak i hummerfisket. Eneste innsatsregulering gjelder begrensning i sesong og hvor mange teiner hver enkelt person kan bruke. Hvis flere velger å delta i fisket, vil også antall teiner gå opp. Økt deltakelse i hummerfisket kan potensielt hindre en gjenoppbygging av bestanden.

Behov for et påmeldingssystem

For å få kunnskap om de nasjonale fangstene av hummer mener Havforskningsinstituttet at det er nødvendig med et påmeldingssystem for å delta i hummerfisket. Det bør gjelde både yrkes- og fritidsfiskere. Med en oversikt over alle fiskere kan forskningen følge opp et tilfeldig utvalg av fiskerne for å beregne total innsats og fangst. Et påmeldingssystem vil i tillegg øke forvaltningens mulighet til å regulere total innsats i hummerfisket og bedre kunne kontrollere at yrkesfiskernes fangster blir rapportert. Et slikt system er ikke ukjent i norsk naturforvaltning. Det er innarbeidet innenfor jakt og fiske i ferskvann og elver.

Det er ikke anbefalt å innføre rapporteringsplikt for fritidsfiskere. Erfaringer fra Norge og flere andre land viser at det medfører store datamengder av lav kvalitet.

I USA er det nå kommet krav om at alle stater må ha et register over fritidsfiskere. Fangster blir estimert ved hjelp av omfattende utvalgsundersøkelser, hvor spørreundersøkelser rettet mot fritidsfiskere kombineres med direkte observasjoner av fangst per enhet innsats i felt. Hovedbegrunnelsen for et slikt register har vært behovet for å skaffe til veie troverdige tall om uttaket i fritidsfisket på en kostnadseffektiv måte.

Fritidsfisket bør kartlegges

Det er grunn til å forvente at fritidsfisket på andre arter også kan være stort langs kysten. Selv om Havforskningsinstituttet har begynt å kartlegge deler av fritids- og turistfisket, så har vi per i dag svært lite kunnskap om hvor mye som blir tatt av norske fritidsfiskere. Å få på plass et system for beregning av fritidsfisket i Norge vil være svært viktig for en fremtidig bærekraftig forvaltning av våre kystressurser.

Foto: Øystein Paulsen